YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№ 1

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI....52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna

MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH....56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich

INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA....60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna

ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР....64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович

ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ....67
Каракулов Фарход Зайпудинович

MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHIYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI....72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich

MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI....77
Iskandarova Munisa Hasan qizi

MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI....82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich

MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI....87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna

NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI....93
Odilova Malika Abdushukur qizi

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH....98
Toshtemirov Xojiakbar Qahramon o'g'li

ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ....103
Артикова Шохида Ильясовна

MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHIYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI....107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich

THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION....114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli

РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ....120
Расулов Нозимжон Набиджонович

QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI....125
Saburov Jumanazar Saliyevich

KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI....129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА....134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARI SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI 141
Xayitov Rustam Burxonovich

BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH 146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li

BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH 151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich

HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI 159
Ibodova Dilsora Ibodovna

INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH 165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista

KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH 170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich

MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR 173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li

СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI 186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi

TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI 200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH 205
Zufarova Zilola Raxim qizi

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI 216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich

MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH 222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich

AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI 231
Saidov Dilshodbek Razzakovich

UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI 236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li

TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI 241
Jumanova Zilola Tuychiyevna

RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI 248
X.R. Aliyev

O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li

OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 264
Xolmuratov Salimbek Eshbekovich

INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI 269
Quliyev Begimqul Melikovich

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ 276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич

АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА 281
Хайдаров Ойбек Зоирович

THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION 287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna

DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY 293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna

TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI 298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA’MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA’SIRI 303
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna

ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL 308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich

TA’LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO‘RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O‘ZBEKISTON AMALIYOTI 314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna

HUDUDIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO‘P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO‘LLARI 319
Tag‘oyev Feruz Yorqulovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR 326
Egamberdiev Abbosxon Sherali o‘g‘li

KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG‘BATLANTIRISH MEXANIZMLARI 331
Nurullayev Baxrom Botirovich

YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH 337
Ne’matova Mavsuma

ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI 341
Galatov Abbos Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich

IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI 346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna

MEHNATGA HAQ TO‘LASHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLISHNING ASOSIY VAZIFALARI 356
Anvar Raximov Maxmarasulovich

“CRADLE TO CRADLE” VA “CRADLE TO GRAVE” KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI 360
Sodikov Zokir Rustamovich

MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN......370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich

QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)......377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI......385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi

VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI......390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi

MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH......395
Qo'ziboyev Umarbek Ulug'bekovich

ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)......400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна

XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI......407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich

O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLIYALASHTIRISH ARXITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR......412
Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich

BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLIYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI......419
Iminova Nurjahon Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li

BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI......423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova

СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ......427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли

TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI......432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich

THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS......438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich

BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI......442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li

KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI......446
Kamilov Farxod Shamilevich

TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI......453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna

РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИИ......459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна

LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI......462
Sadritdinov Baxodir

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY–KONSEPTUAL ASOSLARI 467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich

TEXNOLOGIK RESURSLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH 474
Kazakov Olim Sabirovich

OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI 479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna

SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI 485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna

ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li

BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI 496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li

INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALAR 499
Sheraliyeva Saida Azatovna

TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH 504
Mizrob Maxmudovich Tashov

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ 514
Ли Илларион Георгиевич

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА 519
Ахмедходжаев Равшан Темурович

УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ 525
Усманова Азиза Баходировна

O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI 529
Temurbek Olimovich Mamayunusov

КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ 536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли

ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH 541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI 549
Fayziyev Oybek Raximovich

INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM 556
Sarvar Saidov Khairulloyevich

O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna

SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI 568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ 572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH........578
Eminchayev Baxodir Sadikovich

MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI........583
Tuyev Abdurahmon Yusubopvich

AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI........587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li

TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH........594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.

AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH........600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ........605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод уғли

O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI........610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna

MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI........615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQARISH SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI........619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li

MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR........623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich

YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI........630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi

AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEXANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI........635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li

O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI........640
Raxmanova Iroda Xasilovna

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR........645
Turgunov Abror Kadirovich

RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI........650
Muminova Marguba Mamirkulovna

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI........655
Ulashev Xubbim Askarovich

KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH........659
Turayev Laziz Shokirovich

BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMRADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI........664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li

QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O‘ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV........670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich

HUDUDLAR SOLIQ SALOHIYATI: OMILLAR VA NATIJA........675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

HUDUDLAR SOLIQ SALOHIYATI: OMILLAR VA NATIJA

Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li
Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv
va texnologiyalar universitetining "Iqtisodiyot va boshqaruv"
kafedrasi katta o'qituvchisi
ORCID: 0009-0004-0707-1001
E-mail: umidbaxtiyorov93@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada soliq salohiyati va uning omillarini o'rganishga yondashuvlar keltirilgan. Bugungi sharoitda soliq salohiyatini oshirish soliq tizimini isloh qilish va yanada samarali rivojlanishga ko'maklashishning ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Maqolada soliq potentsiali va omillari atamasini aniqlashning turli yondashuvlari batafsil tavsiflangan, soliq potentsialini aniqlashga moliyaviy, statistik va prognoz ma'lumotlarining ta'siri tahlil qilingan va hududlarning soliq tushumlarini oshirishning asosiy usullari ishlab chiqilgan. Soliq salohiyati iqtisodiyotning makroiqtisodiy holatini yaxshilashga yordam berishi aniqlandi.

Kalit so'zlar: makroiqtisodiy ko'rsatkichlar, strategiya, konsolidatsiyalangan budjet, ishlab chiqarish, soliq salohiyati, soliq omili, soliq tushumlarini prognozlash, moliyaviy resurs, soliq siyosati, ijtimoiy xarajatlar.

Abstract. This article presents approaches to studying tax potential and its factors. In modern conditions, increasing tax potential is one of the priority areas for reforming the tax system and developing the most effective development.

The article provides a detailed description of various approaches to defining the term tax potential and factors, analyzes the impact of financial, statistical and forecast information on determining tax potential, and develops the main ways to increase tax revenues in regions. It is determined that tax potential contributes to improving the macroeconomic state of the economy.

Key words: macroeconomic indicators, strategy, consolidated budget, production, tax potential, tax factor, forecasting tax revenues, financial resource, tax policy, social expenditures.

Аннотация. В данной статье приведены подходы по изучению налогового потенциала и её факторов. В современных условиях увеличение налогового потенциала является одним из приоритетных направлений реформирования налоговой системы и развития наиболее эффективного развития. В статье дана подробная характеристика различных подходов к определению термина налогового потенциала и факторов, проведена анализ влияния финансовых, статистических и прогнозируемых информаций на определения налогового потенциала, разработаны основные пути повышения налоговых доходов регионов. Определено что налогового потенциала способствует к повышению макроэкономического состояния экономики.

Ключевые слова: макроэкономические показатели, стратегия, консолидированный бюджет, производство, налоговый потенциал, налоговый фактор, прогнозирование налоговых поступлений, финансовый ресурс, налоговая политика, социальные расходы.

KIRISH

Mamlakatimizning "yashil" iqtisodiyotga oʻtish va milliy iqtisodiyotni isloh qilish sharoitida tashqi savdo, soliq va moliya siyosatini liberallashtirish, tadbirkorlikni qoʻllab-quvvatlash, xususiy mulk daxlsizligini kafolatlash boʻyicha samarali chora-tadbirlar koʻrmoqda va qishloq xoʻjaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlashni tashkil etish, shuningdek, hududlarning soliq salohiyatini oshirishni taʼminlash. Budjetni toʻldirishda soliq salohiyati katta rol oʻynaydi. Soliqlar davlat daromadlarining asosiy manbai boʻlib, xoʻjalik yurituvchi subʼyektlar va umuman davlatning turli ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarini, davlat investitsiyalarini va boshqa muhim loyihalarini moliyalashtirishni taʼminlash imkonini beradi. Shu bilan birga, davlat tomonidan mamlakatning soliq salohiyatini oshirish uchun tegishli shart-sharoitlar yaratilgan.

"Harakatlar strategiyasining iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirish yoʻnalishiga muvofiq soʻnggi besh yilda asosiy iqtisodiy islohotlar makroiqtisodiy barqarorlikni taʼminlash, inflyatsiyani pasaytirish, soliq yukini kamaytirish va soddalashtirish, iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiya qilish, biznes uchun qulay muhit yaratish, infratuzilmani yaxshilash, qishloq xoʻjaligi, iqtisodiy integratsiya va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadlariga qaratildi." [1]

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda "2022-2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirish, Oʻzbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga oʻtish strategiyasi doirasida "yashil" va inklyuziv iqtisodiy oʻsishni taʼminlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida resurslarni tejashni yanada kengaytirish maqsadida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ishlab chiqarish quvvatini 15 GVtga oshirish va ularning ulushini elektr energiyasini ishlab chiqarish umumiy hajmining 30 foizidan koʻprogʻiga yetkazish; sanoat sohasida energiya samaradorligini kamida 20 foizga oshirish; yalpi ichki mahsulot birligiga toʻgʻri keladigan energiya sarfi hajmini, shu jumladan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish hisobiga 30 foizga kamaytirish" [2] koʻzda tutilgan.

Mamlakatimizda moliya, budjet va iqtisodiy jarayonlaning barqaror rivojlanishga erishish vositasi sifatida qaraladigan iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik tarkibiy qismlarni oʻzaro bogʻlash Oʻzbekistonni 2030-yilgacha ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyasini taʼminlashda murakkab vazifa hisoblanadi.

Usbu moliyaviy, iqtisodiy va ijtimoiy komponentlar jamiyat oldiga adolatga erishish va avlodning kam taʼminlangan qatlamlariga manzilli yordam koʻrsatish kabi yangi vazifalarni qoʻymoqda.

Mazkur jarayonlar natijasida ilmiy adabiyotlarda "soliq salohiyati" tushunchasi shakllanib, amaliy muomalaga kirib bormoqda. Mamlakatimiz ijtimoiy iqtisodiy jarayonlarni rivojlantirish, "yashil" iqtisodiyotga oʻtish, hududlarning soliq salohiyatini oshirish borasida milliy va xorijiy olim va yetakchi mutaxassislar tomonidan ilmiy va amaliy izlanishlar, tadqiqotlar olib borilmoqda. Jumladan, Xudoyqulov S.K., Islomqulov A,X., S.K. Xudoyqulov, A.Islamkulov, N.Qoʻzieva, B.Toshmurodova, Ye. Filatova, M.S. Shemyakina, R.V. Batashev, T.S. Vasileva va boshqa olimlar tomonidan hudularning soliq salohiyatini oshirish boʻyicha ilmiy va amaliy jihatdan oʻzlarining fikr mulohazalarini va takliflarini bildirishgan.

Ushbu yetakchi olimlar va tadqiqotchilarning hududlarning soliq salohiyati borasidagi ilmiy qarashlari shuni koʻrsatadiki, hududlarning ijtimoiy va iqtisodiy koʻrsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI

Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida tizimli yondashuv asosida hududlarning soliq salohiyatini oshirishga taʼsir etuvchi omillar tahlil etilgan. Tadqiqotda tizimli tahlil, omillar tahlili, taqqoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, mamlakatimizda olib borilayotgan soliq maʼmuriyatchiligini samarali tashkil etish, hududlarning, xoʻjalik yurituvchi subʼektlarni soliq salohiyati va ularga taʼsir etuvchi omillarni tadqiq etish asosida hududlarning iqtisodiy koʻrsatkichlari oshirish davlat budjetining daromadlarioshiish borasida ham amaliy ham nazariy yetakchi xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy qarashlari chuqur oʻrganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimizning "Yashil" iqtisodiyotga oʻtish jarayonida hududlarning samaralif faoliyati va iqtisodiy koʻrsatkichlari oʻsish darajalari sifat jihatidan baholanganda, davlat tizimining samarali faoliyati koʻp jihatdan uning hududlarning soliq salohiyati darajasiga bilan chambarchas bogʻliqdir. Soliq salohati har bir davlat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim rol oʻynaydi. Soliqlar davlatning asosiy daromad manbai hisoblanib, turli ijtimoiy dasturlar, davlat investitsiyalari va boshqa muhim loyihalarni moliyalashtirishni taʼminlaydi.

Soliq salohatining asosiy vazifalaridan biri – davlat budjeti daromad qismi uchun soliq bazacini yaratish va iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini maqsadli hamda uzluksiz ta'minlashdir. Soliq mablag'larini to'g'ri va samarali taqsimlash orqali davlat iqtisodiy va ijtimoiy dasturlarni qo'llab-quvvatlash, infratuzilmani rivojlantirish, ishlab chiqarishni oshirish va mamlakatning xalqaro bozordagi o'rnini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasida mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilib, ushbu yondoshuvlar va asosiy yo'nalishlar qatorida aholining farovonligini barqaror iqtisodiy o'sish orqali ta'minlash; fiskal barqarorlikni saqlash va davlat majburiyatlarini samarali boshqarish; "yashirin iqtisodiyot"ni qisqartirish orqali soliq bazasini kengaytirish; soliq nazorati tizimini raqamlashtirish va markirovkalashni takomillashtirish kəzda tutilgan.

Soliq tizimining barqarorligini ta'minlash maqsadida qo'shilgan qiymat solig'i va foyda solig'i stavkalarini uch yil davomida oshirmaslik kafolati berilgan. Bu tadbirlar biznes uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga, rasmiy iqtisodiyotni rivojlantirishga va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

To'liq raqamlashtirish, soliq tizimini soddalashtirish va barcha tadbirkorlar uchun teng imkoniyatlar yaratish, rasmiy sektorni noqonuniy faoliyatdan ustun va foydaliroq qilish uchun barcha zarur shart-sharoitlarni ta'minlash. [2].

Bugungi kunda soliq salohiyati va ijtimoiy-iqtisodiy, moliyaviy holatni yaxshilashga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganish doirasi kengayib bormoqda, chunki bu jarayon milliy hamda jahon iqtisodiy-moliya munosabatlarining rivojlanishi va transformatsiyasi bilan bog'liq tabiiy hodisadir (1-rasm).

Asosiy makroiqtisodiy va budjet ko'rsatkichlarining milliy prognozlari

	Ijro		Kutilma	Prognoz		
	2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
YIM, *trln so'm*	996	1 192	1 412	1 630	1 866	2 125
YIM o'sish sur'ati, *o'tgan yilga nisbatan foizda*	6	6,3	6	6	6,1	6,3
Aholi jon boshiga YIM hajmi, *AQSH doll.*	**2 527**	**2 789**	**3 011**	**3 251**	**3 526**	**3 826**
Inflatsiya, *o'tgan yil yakuniga nisbatan, foizda*	**12,3**	**8,8**	**9**	**7**	**5-6**	**5**
Konsolidatsiyalashgan budjet ko'rsatkichlari, *shu jumladan:*	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
daromadlar, *trln so'm*	286,5	321,9	377,7	431,1	496,5	565,0
xarajatlar, *trln so'm*	321,7	381,0	434,8	480,3	551,9	629,1
taqchillik, *trln so'm*	-35,2	-59,2	-57,2	-49,3	-55,5	-64,1
taqchillik, *YIMga nisbatan foizda*	-3,5	-5	-4	-3	-3	-3

Rasm 1. O'zbekiston Respublikasi 2022–2027-yillarda asosiy makroiqtisodiy va budjet ko'rsatkichlarining milliy prognozlari [3]

Milliy prognozlarga ko'ra davom etayotgan murakkab geosiyosiy va tashqi iqtisodiy vaziyatlarga qaramasdan O'zbekiston iqtisodiyoti 2024-2025-yillarda 6 foizga hamda 2026–2027-yillarda tegishincha 6,1 foiz va 6,3 foizga o'sishi prognoz qilingan.

Bunda, sanoat mahsulotlarining o'sish sur'ati 2024-yilda 6,9 foizni, 2025-yilda 6,1 foizni, 2026-2027-yillarda tegishincha 6,2 foiz va 6,1 foizni, qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishning o'sish sur'ati 2024-2025-yillarda 4,1 foizni, 2026-yilda 4,2 foiz va 2027-yilda 4,3 foizni hamda bozor xizmatlarining o'sish sur'ati 2024-yilda 14 foizni, 2025-yilda 14,5 foizni, 2026-2027-yillarda 15 foiz atrofida bo'lishi prognoz qilingan.

O'zbekistonda inflatsiya darajasi 2024-yilda 9 foiz atrofida bo'lishi, 2025-yilda 7 foiz bo'lishi va 2027-yilga kelib 5 foizgacha pasayishi prognoz qilingan. Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yuzasidan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan bir qator farmon va qarorlar qabul qilinishi natijasida 2024-yilgi Davlat budjeti xarajatlari qayta ko'rib chiqilib, xarajatlar tasdiqlangan budjetga nisbatan 1,5 foizga oshishi kutilmoqda.

Bunda, konsolidatsiyalashgan budjet taqchilligining YIMga nisbatan 4 foizdan oshmasligi ta'minlanadi. Uzoq muddatli fiskal maqsadlar va makroiqtisodiy istiqbollardan, jumladan, o'rta muddatda konsolidatsiyalashgan

budjet taqchilligini YIMga nisbatan 3 foizdan oshirmaslik vazifasidan kelib chiqib, 2025-yilda konsolidatsiyalashgan budjet daromadlari prognozi 431,1 trln so'm yoki YIMga nisbatan 26,4 foiz, xarajatlari prognozi 480,3 trln so'm yoki YIMga nisbatan 29,4 foiz miqdorida prognoz qilinmoqda.

Bunda, konsolidatsiyalashgan budjet daromadlari mo'ljallari 2026–2027-yillarda YIMga nisbatan 26,6 foiz, xarajatlari mo'ljallari YIMga nisbatan 2026–2027-yillarda 29,6 foiz miqdorida prognoz qilingan. [3]

Soliq salohiyatining mohiyati va unga ta'sir etuvchi omillarni o'rganishda bir qancha savollar yuzaga keladi, ular davlat va hudud darajasida yaratilgan qonun hujjatlari bilan bevosita bog'liqdir. Bu qonunlar o'z navbatida amaliy va huquqiy jihatdan budjetni to'ldirishga intilayotgan iqtisodiy sub'ektlar manfaatlariga xizmat qiladigan qulay muhit yaratishni ta'minlashi lozim. Shu bilan birga, sub'ektlarning moliyaviy ko'rsatkichlarini yaxshilashga yo'naltirilgan faoliyati makroiqtisodiy ko'rsatkichlarda o'z aksini topadi.

Professor S.K. Xudoyqulov ning fikriga ko'ra, «Soliq salohiyati jamiyat manfaatida korxonalarda va jismoniy shaxslarda iqtisodiy xulq-atvor hamda daromadlar natijasida mavjud bo'lgan daromad, mol-mulk va boshqa moddiy qimmatliklarni taqsimlash jarayonida muhim rol o'ynaydi. Soliq salohiyati bir tomondan davlat budjetiga tushadigan soliq tushumlarini prognoz qilishda asosiy vosita sifatida xizmat qilsa, boshqa tomondan davlat budjeti ham hududlarning soliq salohiyatini oshirishda muhim barometr vazifasini bajaradi.» [4].

Soliq salohiyatining oshishiga turli omillar ta'sir qiladi. Xususan, Xudoyqulov S.K. fikricha, «potentsial omillar ichida moliyaviy omillarning asosiy xususiyati shundaki, ular soliq salohiyatiga tez ta'sir ko'rsatadi. Moliyaviy omillar, jumladan, pul-kredit siyosatining samarali omillari – pul miqdorlari, foiz stavkalari (refinansirovka stavkasi), ishlab chiqarish sohasidagi moliyaviy resurslar kreditlari – iqtisodiyot va davlatda pul shaklida moliyaviy resurslar mexanizmlarini taqdim etadi, shu bilan birga ishlab chiqarishni rag'batlantiradi va yangi soliq salohiyatining shakllanishiga ta'sir qiladi. Biroq, pul vositalari ikki tomonlama ta'sirga ega ekanini ta'kidlash lozim. Agar hukumat foiz stavkalarini oshirsa, pulga bo'lgan talab ortadi va moliyaviy resurslardan foydalanish kuchayadi, ammo juda yuqori foiz stavkalari foydali moliyaviy resurslar hajmini qisqa muddatda oshirishi bilan birga, salbiy oqibatlarga ham olib kelishi mumkin. Davlat minimal ustav kapitali kabi turli moliyaviy vositalar orqali korxonalar moliyaviy siyosatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin» [4].

Ismoilov M.S. fikricha, «mintaqaning soliq salohiyati shakllanish jarayoniga quyidagi bloklar ta'sir qiladi: normativ-huquqiy, iqtisodiy va budjet bloklari» [5].

Ye.A. Filatovaga ko'ra, soliq potensiali omillarini shartiy ravishda tashqi va ichki omillarga bo'lish mumkin. Tashqi omillar - bu federal ta'sir mexanizmi orqali mintaqaning soliq potensialiga ta'sir etuvchi yoki mintaqaning rivojlanishini boshlang'ich shartlari ichiga olgan omillardir. Ichki omillar esa mintaqaviy va munitsipal hokimiyat organlari ta'sir etgan omillardir [6].

M.S. Shemyakinning fikriga ko'ra, soliq salohiyatini shakllantiruvchi omillar quyidagilar: texnologik, tabiiy-ekologik, ijtimoiy, qadriy sistemalar, siyosiy, huquqiy, iqtisodiy (jumladan, soliq boshqaruvi sifatini ham o'z ichiga oladi) omillardir [7].

«Mintaqaning soliq potensialini shakllantirish omillari» mavzusidagi maqolaning muallifi R.V. Batashev soliq potensialiga tegishli resurslarni samarali boshqarishga qaratilib, bu tushuncha murakkab munosabatlar mexanizmi ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikri bo'yicha soliq potensialini shakllantiruvchi omillarni subyektiv va obyektivlar deb taqsimlash maqsadga muvofiqdir. Bu nuqtai nazardan sub'ektiv omillar subfederal darajada aniqlanadi hamda mintaqaning umumiy rivojlanish konsepsiyasiga to'liq yoki qisman bog'liqdir. Obyektiv omillar esa mintaqaviy iqtisodiy siyosat konsepsiyasiga bog'liq bo'lmagan, asosan tarixiy va tabiiy-iqlim sharoitlari hamda federal markaz konsepsiyasi bilan belgilangan omillardir [8].

T.S. Vasilevaning fikricha, mintaqaning soliq potensiali kattaligiga ta'sir qiluvchi omillardan tashqi (inflyatsiya, informatsion-metodologik ta'sirlar, soliq tizimi bo'yicha budjet qoidalari, soliq yuki darajasi, soliq qonunchiligining o'zgarishi) hamda ichki (innovatsion muhit, geografik joylashuv, aholi soni, mintaqaning iqtisodiy rivojlanishi, tabiiy-iqlim sharoitlari, qora iqtisodiyot, siyosiy vaziyat, tarmoqlar tuzilmasi va ixtisoslashuvi, sanoat siyosati) omillarni alohida aytish mumkin [9].

Turli mualliflarning fikrlari, ilmiy va amaliy yondashuvlarga asoslanib, soliq salohiyati va uni belgilovchi omillar turli ko'rinishlarga ega ekanligi aniqlanadi. Soliq salohiyatining namoyon bo'lishi va tatbiqi bevosita iqtisodiy, ijtimoiy, moliyaviy va soliq sohalari (kontseptsiyalar, strategiyalar, «yo'l xaritalari») bilan bog'liq bo'lib, uni korxona sub'ektlari, hududlar hamda butun mamlakat iqtisodiyoti shakllantiradi.

Hududlarning soliq salohiyati ko'p omillarga bog'liq bo'lib, uning samarali oshirilishi uchun iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ekologik jihatlar hisobga olinishi zarur. Ushbu sohalardagi o'zgarishlarga mos boshqaruv va moslashuv hududning soliq tushumlarini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Soliq salohiyati va uning omillarining oshirilishi davlat budjeti shakllanishida asosiy vosita sanaladi. Bu orqali muhim iqtisodiy va ijtimoiy sohalarni barqaror moliyalashtirish ta'minlanib, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy

barqarorlik ta'minlanadi, shuningdek, innovatsiyalar va barqaror rivojlanishga rag'bat yaratiladi. Davlatlar soliq tizimlarini optimallashtirishga intilib, jamiyat ehtiyojlarini qondiradigan samarali budjetni shakllantirish uchun barcha salohiyatdan samarali foydalanishi muhimdir. Shu tariqa, soliq salohiyatini rivojlantirish mamlakatning barqarorligi va farovonligini ta'minlashda muhim vazifa bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyotga o'tish O'zbekiston uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochib, davlatning soliq salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Yashil texnologiyalarni rivojlantirish, ekologik loyihalarga investitsiyalar kiritish, barqaror qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash, aholining ongini oshirish, ekologik soliqlarni joriy etish hamda xalqaro hamkorlik ushbu jarayonning asosiy omillaridir. Bu chora-tadbirlar nafaqat soliq tushumlarini oshirishga, balki mamlakat uchun yanada barqaror va ekologik toza kelajak yaratishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekistonning 2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish to'g'risida IXTIYORIY MILLIY HISOBOTI https://api.mf.uz/media/document_files/Ikkinchi_milliy.pdf
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar" to'g'risida 02.12.2022-yildagi PQ-436-son qarori https://lex.uz/ru/docs/6303233
3. Budjetnoma_2025-2027 https://api.mf.uz/media/filestore/Budjetnoma_2025_BmO2cnx.pdf
4. Худойкулов С.К. Совершенствования оценки налогового потенциала регионов В Узбекистане SESSION 4E: Макроэкономика INTERNATIONAL CONFERENCE ON EURASIAN ECONOMIES 2018 https://www.avekon.org/papers/2172.pdf
5. Исмоилов М.К. Факторы, влияющие на налоговый потенциал регионов https://cyberleninka.ru/article/n/faktory-vliyayuschie-na-nalogovyy-potentsial-regionov
6. Филатова Екатерина Андреевна Анализ факторов, влияющих на величину налогового потенциала региона https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-faktorov-vliyayuschih-na-velichinu-nalogovogo-potentsiala-regiona
7. Шемякина М.С. К вопросу о факторах, влияющих на налоговый потенциал Журнал Налоги и налогообложение 3 (129) 2015 https://nbpublish.com/library_get_pdf.php?id=33021
8. Баташев Р.В Факторы формирования налогового потенциала региона Journal of Economy and Business, vol. 11-1 (69), 2020 https://elibrary.ru/item.asp?id=44396246
9. Васильева Т.С. Определение сущности и роли налогового потенциала в обеспечении устойчивости развития территориальных систем https://vestnik.astu.org/temp/d99e88ffb7ef279712ef7b81455656b2.pdf

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz